KUNGL. VETENSKAPS-AKADEMIEN
THE ROYAL SWEDISH ACADEMY OF SCIENCES

Kungl. Vetenskapsakademien har beslutat utdela Sveriges Riksbanks pris i ekonomisk vetenskap till Alfred Nobels minne 2025 ”för att ha förklarat innovationsdriven ekonomisk tillväxt” med ena hälften till **Joel Mokyr** ”för att ha identifierat förutsättningarna för ihållande tillväxt genom teknologisk utveckling” och med andra hälften gemensamt till **Philippe Aghion** och **Peter Howitt** ”för teorin om ihållande tillväxt genom kreativ förstörelse”.

Sveriges Riksbanks pris i ekonomisk vetenskap till Alfred Nobels minne 2025

Från stagnation till stadig tillväxt

Årets ekonomipristagare – Joel Mokyr, Philippe Aghion och Peter Howitt – visar hur en ständig ström av teknologiska innovationer har drivit den ekonomiska tillväxten de senaste 200 åren. Denna utveckling har haft en revolutionerande effekt på människors levnadsvillkor och lagt grunden för dagens välfärd.

Under större delen av mänsklighetens historia var stagnation, inte tillväxt, det normala. Även om viktiga upptäckter ibland förbättrade människors levnadsstandard, avtog tillväxten alltid efter en tid.

I samband med den industriella revolutionen ändrades detta i grunden. Teknologiska innovationer och vetenskapliga framsteg började då följa på varandra stegvis, snarare än att uppstå som isolerade händelser. Resultatet blev en ihållande och förvånansvärt stabil tillväxt.

Joel Mokyr förklarar denna utveckling genom att visa att ekonomisk tillväxt kräver både kunskap om *att* något fungerar och förståelse för *varför* något fungerar. Före den industriella revolutionen saknades ofta den senare, vilket gjorde det svårt att bygga vidare på nya upptäckter. Mokyr betonar också vikten av ett samhälle som är öppet för idéer och tillåter förändring – utan det stannar utvecklingen av.

Philippe Aghion och **Peter Howitt** konstruerade en matematisk modell för det som kallas *kreativ förstörelse*. Modellen visar hur företags investeringar i forskning och utveckling (FoU) leder till att existerande varor och produktionsmetoder kan förbättras. När någon lyckas med det skapas kommersiella vinster, men förr eller senare försvinner vinsterna när en ny och bättre innovation dyker upp på marknaden.

De tre pristagarna visar att vi inte kan ta tillväxt för givet. Den kreativa förstörelsen skapar konflikter och pristagarnas forskning har gett samhället verktyg för att hantera innovationsdriven tillväxt på bästa sätt.

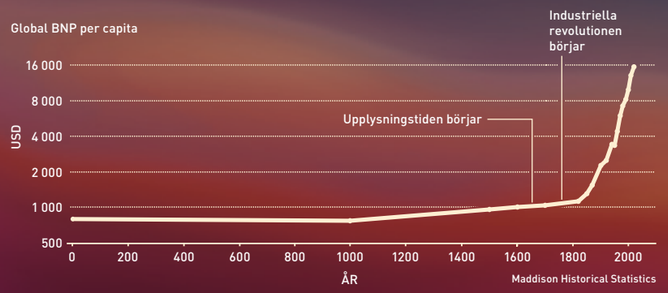

En omskakande förändring

Under historien har det skett många upptäckter och teknologiska förändringar som inte lett till ekonomisk tillväxt. Upplysningstiden bidrog till att lägga grunden för ihållande tillväxt på två sätt: Den gav en fördjupad kunskap om *varför* saker fungerade, samt etablerade institutioner och ett samhällsklimat som möjliggjorde kreativ förstörelse.

Den ihållande ekonomiska tillväxten startade i Storbritannien under den industriella revolutionen. Där fanns skickliga ingenjörer och hantverkare som kunde omsätta idéer till produkter. Dessutom var samhället öppet för förändring och det fanns möjligheter för olika intressegrupper att mötas och kompromissa.

Användbar kunskap

Joel Mokyr visar att det krävs ett ständigt flöde av användbar kunskap för att tillväxt ska uppstå. *Användbar kunskap* består av två delar. Den första är *föreskrivande kunskap* – praktiska instruktioner, ritningar eller recept som beskriver *hur* något fungerar. Den andra är *förklarande kunskap*, en förståelse för naturlagar och principer som visar *varför* något fungerar. Före den industriella revolutionen var den förklarande kunskapen begränsad, vilket gjorde det svårt att bygga vidare på nya upptäckter. Resultatet blev slumpmässiga försök som evighetsmaskiner och alkemi.

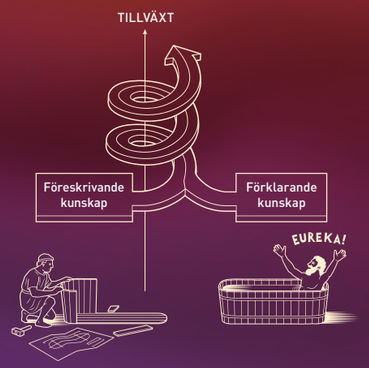

Banbrytande modell

Aghion och Howitts modell visar att starka krafter verkar i olika riktningar. Incitamenten att investera i FoU ökar med möjligheten till vinst, men minskar när konkurrensen är hård och innovationer snabbt ersätts. Behovet av att subventionera FoU varierar därför mellan olika marknader och tidsperioder. Eftersom pengarna till investeringar i FoU ursprungligen kommer från hushållens sparande, som påverkas av räntan och tillväxttakten, är produktion, FoU, finansmarknader och sparande sammanlänkade och måste analyseras tillsammans.

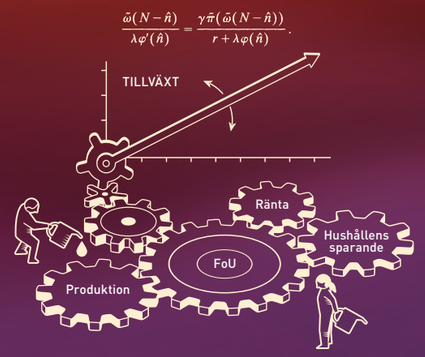

Kreativ förstörelse

Ihållande tillväxt uppstår genom det som kallas kreativ förstörelse – nya processer och bättre produkter ersätter gamla. Utvecklingen är kreativ därför att den bygger på nya innovationer och samtidigt förstörande eftersom äldre innovationer blir utkonkurrerade och tappar sitt kommersiella värde.

Innovationer skapar därför både vinnare och förlorare, inte bara bland företag utan också bland anställda. Hög tillväxt kräver ofta mycket kreativ förstörelse, vilket innebär att vissa jobb försvinner och arbetslösheten kan öka. Därför är det avgörande att stötta dem som drabbas och underlätta övergången till nya arbetsplatser.

Joel Mokyr
Född 1946 i Leiden, Nederländerna. Professor vid Northwestern University, USA och Eitan Berglas School of Economics, Tel Aviv University, Israel.

Philippe Aghion
Född 1956 i Paris, Frankrike. Professor vid Collège de France och INSEAD, Paris, Frankrike samt The London School of Economics and Political Science, Storbritannien.

Peter Howitt
Född 1946 i Toronto, Kanada. Professor vid Brown University, USA.

Foto: Porträtt av Joel Mokyr: Shane Collins, Northwestern University; porträtt av Philippe Aghion: Patrick Imbert, Collège de France; porträtt av Peter Howitt: Jula Buckman

LÄR DIG MER OM EKONOMIPRISET PÅ WWW.KVA.SE

Mer information om Sveriges Riksbanks pris i ekonomisk vetenskap till Alfred Nobels minne 2025 finns på *www.kva.se/ekonomipriset2025* och *www.nobelprize.org*. Här finns video och fördjupad information om priset och pristagarna.

Redaktion: Timo Boppart, Kerstin Enflo, John Hassler och Per Krusell, Kommittén för priset i ekonomisk vetenskap till Alfred Nobels minne, Kungl. Vetenskapsakademien; Sara Rylander, redaktör, Kungl. Vetenskapsakademien. **Grafisk design:** Studio Laufer **Illustrationer:** Johan Jarnestad/Infographics.se **Tryck:** Åtta45

Tryck och distribution har möjliggjorts av VOLVO

© **Kungl. Vetenskapsakademien**
Box 50005, 104 05 Stockholm
08-673 95 00, www.kva.se
Affischer kan beställas kostnadsfritt på www.kva.se/nobelaffischer